

1941 - Stämningbild från heredskapen

KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG

Redaktionen har ordet

Bäste läsare !

Idag kan vi i detta nummer presentera en intressant artikel om fästningsstaden Göteborg på 16 - 1700-talet. Vi har också rolig läsning om de florerande öknamnen på personer inom KA som man får bära med sig under resten av livet. I övrigt så finns det litet av varje som vi hoppas skall roa Dig. Fortfarande efterlyser vi insändare om upplevelser från Din tjänst vid regementet. Adressen finns här nedan (Obs! om något ändrad sedan sist). Kamratmiddagen i samband med årsmötet blir nu i april (se upprop). Vi hoppas att vi även i år får se våra många trevliga kvinnliga medlemmar vid detta tillfälle. **Alla är hjärtligt välkomna !**

Manus till nästa nummer av KA-fyren kan insändas till redaktionen under nedanstående adress före den 15/9 1990.

Angenäm läsning önskar

Redaktörerna Gösta Andersson och Bengt Sänne

Adress: KA-fyren, Redaktionen c/o Muséet, Box 5155, 421 05 VÄSTRA FRÖLUNDA

FÖRENINGSNÅLEN, KLUBBMÄRKET OCH BLOMSTERFONDEN

Föreningsnålen bör varje medlem ha fästad på sitt rockuppslag. Den är ett tecken på att Du tillhör en militär förening, där inga gradskillnader finns, en förening för det goda kamratskapet. Nålen kostar kr 20:- samt porto kr 2:30.

Klubbmärket att användas som ficklocksmärke på blazer mm har rönt stor uppskattning.

Märket kostar kr 40:- samt porto kr 2:30.

Blomsterfondens medel används vid hedersbevisningar av olika slag.

Beställningar och inbetalningar kan göras direkt till skattmästaren eller på postgiro 45049-4.

Skilj därvid noggrant på de olika posterna, t.ex. medlemsavgift, blomsterfond, föreningsnål eller klubbmärke.

*F n Helmer Ternegren

Ordförandens spalt

Detta skrivs under Italiens sol. Det känns därför litet främmande att som vanligt berätta om det vardagliga livet på KA 4. Ja, det var så sant, om det hade jag ändå rätt så litet att berätta, då jag sedan oktober njutit mitt otium, som det så vackert heter när man blivit pensionär.

Arbetet med iordningsställandet av vårt museum framskrider dock planerligt, även om det fortfarande finns plats för villiga krafter till medhjälp. I den tredje byggnaden, "gamla Markenteriet", har renoveringsarbetet kommit igång och det står inte på förrän det är dags att flytta in.

Som bekant finns ett museum ute på Nya Älvsborg, en gång iordningställt av förre stabschefen vid GbK - Fo32/31, medlemmen i föreningen, överstelöjtnanten Lennart Fries. Ändamålet var i huvudsak att beskriva anfallet mot fästningen 1719, men där fanns också plats för litet modernare historia om Marinen. Det är nu beslutat att de delar som berör KA skall flyttas därifrån och ingå i vårt blivande museum i Fortbacken.

Inledningsvis berättade jag om var jag befinner mig. Jag har varit här en månad vid detta laget och avser att stanna ytterligare ett par. Litet ovanligt är det med blommande mandelträd, tamarisk och mimosa i januari, för att inte tala om hur det känns att plocka apelsiner och citroner direkt i trädgården.

Men till årsmötet kommer jag att vara hemma. Av hävd brukar C KA 4 väljas till ordförande i föreningen och jag vill passa på att redan nu önska den nye ordföranden Lycka till !

Avslutningsvis önskar jag alla välkomna till årsmötet den 25 april. Väl mött !

Avg. Ordf. Sven Robertsson

*Nye ordf. Jack Wibring
Född i Jönköping 1932.
Fk vid KA 1955.
Övlt vid KA 1972.
Ch KA 4 Radarskola 78-80
C KA 4 1 oktober 1989*

ATT FÅ ETT NAMN .....

Öknamn har förekommit i alla tider, kanske buret med stolthet av sin ägare eller pinsamt besvärande för andra.

En riktig flora av öknamn kan man hitta i vår forntida historia, där hövdingar, fogdar, regenter och kungar framträdde med betecknande öknamn som t.ex. **Harald Härfaqer**, **Ingjald Illråde**, **Sigrid Storråde**, **Erik Läspe** och **Halte**, **Magnus Ladulås**, **Sven Tveskäg** och vidare fram till **Charlie Dussin** och vår egen **Tjabo**.

Så här lätt kan det "bära till":

Osten. Ett typexempel; I sin gröna rekrytungdom, deltog han en varm sommardag i en orienteringstävling. Klädsel: Kypertbyxor och bar överkropp. Bad vid målet. När han blottade sin kropp, visade det sig, att livremmen åstadkommit en röd rand runt hans i övrigt vita midja. Han döptes omedelbart till **Stilton**. Namnet ändrades sedermera till **Osten**.

Bland min ungdoms rekrytkamrater återfanns bl.a. **Pajton**, **Bendel**, **Tändkolven**, **Spindeln**, **Bluffen**, **Mysak** och **Kubiken**.

Rekrytskräcken **Tjippe**, **Boston**, **Knipen**, **Nappe** m.fl. basade över oss med strama tyglar, men så skulle det tydligen vara på den tiden. **Kaninerna** skulle hållas hårt på rekrytskolan, KA2.

Medan vi var kvar i Karlskrona kan nämnas **Tjofaddeli**, för många år sedan befälhavare på kommunikationsbåten **Bore**, som gick i daglig trafik **Kungsbron** - **Kungsholmen** - **Aspö** tur och retur. En solig vårdag ställdes söndagspromenaden med barn och blomma till kajen vid **Kungsbron**. Där låg några mindre ångbåtar inne. För att imponera på familjen stegade **Tjofaddeli** ombord, stack ner huvudet genom eldrumsluckan och skrek: "Hur haur ni at med stimmet, pojkar?" Svaret kom ögonblickligen: "Holl kåften, gobbajävel!" Nu gällde det att inte "tappa ansiktet" inför fru och telningar, så han skrek tillbaka: "De e brau, holl at sau!"

Över till KA4. **Susa**, västkustens i särklass främsta mindödare, hade under krigsåren sin hemvist på **Galtö**, såsom regional uppborrdsmän. En hedersman som fick sitt öknamn på grund av sin något okonventionella ordergivning: "Du, **susa** iväg och gör det och det ..." Hans granne och yrkeskompanjon på **Styrsö**, **Pottan**, döptes adekvat till **Potträven**. Tillägget räven kan han ha fått för sin listighet. Döm själv. Som exempel kan nämnas att en förrådsbarack på hans domäner, och vid sökandet i resterna och askan

efter "överlevande" inventarier, påstod han på fullt allvar att två spett brunnit upp. Det var inte lätt att vara uppborrdsmän på den tiden, eftersom all materielkassation skulle ske vid **Gyllenpinalen**, som utövade sitt ämbete med gnetig nitälskan och noggrannhet. Men ack, vad han och hans biträde **Snyggen** blev lurade av uppfinningsrika och listiga uppborrdsmän.

Vår husmor här på KA4 kallades på sin tid för **Amanda**. Hon var matte till en trind och tjock taxtik, s.k. "promenadkorv". Korven, ja hunden alltså, var uppfödd på **Kronans leverpastej** och blev med tiden så tjock att den försågs med maggördel för att inte tutarna skulle släpa på marken och bli säriga. En dag på väg hem till tjänstebostaden i **Anderbergsvillan** mötte de dåvarande sergeanten **Halldén** i backen utanför uoff-mässen. Eftersom de var personligen bekanta, inskränkte sig hans hälsning till ett "hej" med handviftning i stället för honnör. **Amanda** gjorde halt och front mot **Halldén** och, pekande med hela handens fem fingrar, sa hon: "Sergeant **Halldén**, hick, jag har faktiskt löjtnants, hick, tjänsteställning, hick!"

Svängis, expeditionsunderofficer och tillika brandskyddsinstruktör, gamångaktig, tankspridd småläanning, men en duktig yrkesman, glädde oss många gånger med sitt historieberättande. Historierna kunde vara hur gamla och mossiga som helst, men hans personliga framförande av dem var fascinerande och det avslutande skratte - hans alltså - var en sällsam upplevelse. Det lät som ett mellanting av **Povel Ramels** äggkläckarskratt och en magsårspatiens kvidande inför förestående operation. **Svängis** var oftast uniformerad i ridbyxor, blanka bruna stövlar, koppel med vidhängande portopé samt skärmössa. Att höra honom instruera veckans brandberedskap på fredagsaftermiddagarna lämnade ingen åhörare oberörd. Han tog med förkärlek med sig pojkarna till **Förthamnen**, där han tände eld på litet av varje. Han tände alltid på först och startade sedan brandsprutan, alltså helt riktigt, men kruxet var att sprutan var ålderstigen och lynnig, varför vissa krissituationer ibland uppstod. Om brandhärden blev honom övermäktig, rekommenderade han **LSB**-metoden (= lät skiten brinna).

Hur namnet **Silvertrumpeten** uppkommit har jag ingen aning om, men gissningsvis kunde det ha ett visst samband med hans röstresurser, som i viss mån kompenserade hans längd. Han var ägare till en grön **Ford Anglia** och ett envist rykte gjorde gällande att varje morgon, när han inpasserade genom vakten, rapporterade enligt

följande: "Förarlös Ford Anglia inpasserar".

Columbus kallades en furir på dåvarande 12:e kompaniet. Han lärde sig efter många veder-mödor att båtledes hitta vägen till Kånsö --- ---- och hem igen.

Flera 12:e kompanister: **Bonn-Janne, Skack, Bolax, Häste-Sven, Sune Tyfon, Laggen, Spader, Porträttet, Julle, Dräpet och ----- Greven.** Den mannen icke att förglömma. Färgstark chef på gamla 12:e. En episod av många: Mul 11 under mörkerkörning, på gång mellan Mollösund och Kråksundsgap. Mitt i vit fyrsektor låg en fiskebåt hindrande i farleden. Detta föranledde Greven att vid passerandet ropa till fiskebåten att inte ligga i vägen för passerande fartyg. Svaret "Håll käften, Grevejävvel" på genuin bohussländska kommenterades snabbt av Greven till sitt befäl med: "Där hör Ni, det var en av mina beväringar".

Lampan fick sitt namn på grund av härets färgöverensstämmelse med en tänd talgdank.

Skuggan härskade med oinskränkt makt över beklädnadsförrådet nere vid hamnen, där man även kunde träffa kalsongräknarna **Skräddarn** och **Gårda-Kalle**.

På gamla 11:e kompaniet residerade en tid **Lille-Jakob**. De som verkade trivas under hans befäl var **Gnisten**, som förde ett cigarrdoftande befäl över expeditionen. För att underlätta sin arbetsbörda hade han på expeditionsdörren textat: "Om Du inget har att göra, gör det inte här". Bland instruktörerna återfanns **Torren, Hagel, Mejeristen, Tajen, Bly-röva** m.fl.

På KA4:s artillerisida fanns också en del genom öknamn kända personer. Här ett urval: **Knallen, Bullen, Lill-Kalle, Tjo-tjo, Putte, Fylle-Anders, Olle X** (kryss) och **Töta** (cirkus Töta). För att deras pjäser skulle fungera fanns - alltid redo - **Rost-Johan, Sme'n** och **Pjäs-Olle**.

Beträffande "Ollar" så fanns på KA4 en del: **Kock-Olle, Lys-Olle, Skur-Olle** och **Min-Olle**. **Jonke** var säkerhetschef, **Brollan** jobbar på Sjukvårdsskolan och på civila sidan har vi de gamla trotjänarna **Klingan, Pontus, Blomman** och **Spejken** m.fl.

Säkerligen har jag glömt en hel del, men det kanske de enbart är glada för.

Nedtecknat
Sven Einarsson
u p a

HALLÅ-spalten

Ännu har ingen utnyttjat tillfället att ordna en kamratträff på KA 4 till ett rimligt pris. Detta tycker vi är synd, för en sådan kan bli både trevlig och minnesrik. Samla ihop Dina kamrater, ring till Georg Gustavsson, tel 031-69 21 82 under tjänstetid. Av Georg får Du alla kostnader och besked. För ev. sammankomst måste redaktionen ha manus före den 1 september 1990 för att det skall komma med som upprop i nr 2/90 av tidningen. **Lycka till!**

I detta nummer hade vi planerat en artikel om KA 4:s framtid. Vi har vid ett flertal tillfällen blivit utlovade denna artikel av vår medlem Svante Kristensson. Tyvärr har artikeln ännu inte dykt upp och nu i pressläggningsögonblicket får vi meddela att vi inte kan lämna något besked på den punkten. Kanske en ny omorganisation är på gång och att den gamla då är inaktuell? Vi hoppas att vi till nästa nummer skall kunna ge ett besked. Det är säkert många av våra medlemmar som är angelägna att få höra om KA 4:s framtid.

Muséet skall flytta om inom lokalerna. Mera därom i särskild artikel i denna tidning. Redaktionen får snart ett eget utrymme också. I samband med att det gamla fortmarkenteriet blir utrymt, flyttar muséets kontor till detta och redaktionen "tar över" muséets gamla.

Det finns fortfarande kvar av LP-skivor med kustartillerimarscher. För att vi skall få fart på försäljningen har vi sänkt priset till 50:- kr per st inkl. moms. Vi kommer att försälja skivorna vid årsmötet. Se upprop!

Vi har många kvinnor med i kamratföreningen. Det skulle säkert bereda oss karlar i föreningen ett stort nöje om ni ställde upp till vårt årsmöte med efterföljande middag. Vi utlovar en trevlig kväll!

Höstmötet avhålls den 25 oktober 1990. Mera därom i tidningen nr 2/90.

Fästningsstaden Göteborg

Det vore synd att säga att fästningsstaden Göteborg från 1600- och 1700-talen är välbekant bland göteborgare. Det beror bl.a. på att våra förfäder under 1800-talet fram till våra dagar gjort sitt bästa för att utplåna den. Dels på att man under skolans historieämne givit alltför litet plats åt lokalhistorien.

Inte heller finns lättlästa böcker i ämnet trots att i samband med jubileumsåret 1923 utgavs en ganska så tjock (och dyr) bok i ämnet. Låt oss bättra på vår kunskap med en vandring på kartan på nästa sida.

Först några befästningstermer aktuella för vår stad.

En bastion är en från stadens vall (kurtinen) framskjutande befästningsdel (nr 1-13 på kartan). Dessa flankerade (skjuter längs med) varandra och kurtinen, som ligger mellan bastionerna.

Utanför vallgraven, d.v.s. omgivna av denna, låg vinkelformade befästningar, raveliner, t.ex. vid Stora Teatern.

Vi börjar vid Lilla Bommen nr 1 på kartan.

Av 1:ans och 2:ans (vid Centralstationen) bastioner finns inga synliga rester. Utanför dem var det, då det begav sig, våta strandängar och sumpmark med tuvor. Går vi vidare mot sydöst möter den på 1640-talet grävda Fattighusån. Här låg Drottningporten vars namn lever kvar i namnet på torget. Vid Fattighusåns mynning låg också Karl IX:s bastion (nr 3). Delar av den finns kvar i jordplansvåningen i hotel Sheraton. Det kan inte hjälpas att man där önskat en annan stadsplan. Härifrån vinklar sig Vallgraven utefter stadens bastioner och kurtiner.

Går man nu in i Trädgårdsföreningen är det inte svårt att hitta ravelinen Prins Gustav, som höjer sig som en liten grön kulle väster om Palmhuset. Fördjupningarna efter Vallgraven syns tydligt runt omkring. Man kan se samma företeelse väster Basarbron vid nr 5, Floras kulle. Av de övriga ravelinerna syns intet.

Bastionen nr 6, Carolus Dux, var den bäst utbyggda. Under Sociala Huset, Gamla Sahlgrenska, finns fortfarande gamla kasemater - skyddsrum och förråd. Dessutom ett kontramin-galleri för att möta eventuella fientliga undermineringsarbeten.

Efter Carolus Dux är stadsfronten helt ändrad. Undantaget är dock murarna, bastionerna, på

Otterhällan nr 8, 9 och 10. Otterhällan krönes nu av ett stort hyreskomplex, som ersätter ett tygförråd, som fram till sekelskiftet 1900 låg här. Det har inspirerat till arkitekturens fästningslika utformning.

Karl XI:s bastion (nr 10), i dagligt tal kallad Carolus Rex, är den enda som är kvar i något sånär ursprungligt skick. Här finns fortfarande ett par stora kasemater eller förråd. Det största används ibland för fester, det mindre utnyttjas som förråd av Arkeologiska museet. Såväl dessa som gångarna under Carolus Dux visas ibland. De förstnämnda torra och fina, gångarna däremot ganska blöta.

Fortsätter man mot älven och Stora Bommen syns inga befästningsrester.

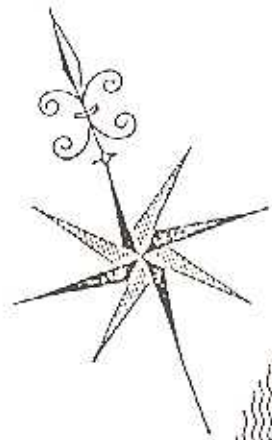
När bastionerna 12, 13 och 14 fanns, gick älven ända fram till dessa. Utanför murarna, i vattnet, fanns dock stenkistor (krubbverk) förenade med träskoningar eller spänger, ungefär där kajerna nu går. De gjordes för att anfallande fartyg ej direkt skulle kunna gå intill murarna.

Man skall för övrigt komma ihåg att när staden började byggas var Hisingen, utom Tuve och Lundby socknar dansknorsk mark, och i söder gick gränsen vid Billdal-Sandsjöbacka-Lindome. Det var norskt borta vid Älvsborgsbrons Hisingsida och bortåt Tingstadstunneln. Man måste nog säga att det var skönt att inte tyskarna stod där 1940, sen må pacifister skälla på Stormaktstiden hur mycket de vill.

Bastionerna 7 - 14, nr 1 och 2, ser litet annorlunda ut än 3 - 6. De äldsta är de kantiga under det att de mer hjärtformade utformades av Erik Dahlberg, han med Tåget över Bält, under 1690-talet.

Det var inte lätt att bygga i Göteborg. Holländare lärde ut att påla, med upp till 16 pålar per kvadratmeter, lägga rustbäddar av korslagda stockar för att bära upp de tunga murarna. Dessa sjönk naturligtvis på en del ställen, men för det mesta blev det så bra gjort att det märks än idag. Går man till engelska kyrkan, vid Hvitfeldtsplatsen, ser man att östra tomtmuren har en knäck. Det beror på att under ligger vallen, kurtinen, mellan Johannes Dux (9) och bastionerna på Otterhällan. Detta har Tor Hermond lärt mig, han som gjort mycket för att sprida kunskap om Gamla Göteborg och ritat kartan.

Tor S. Backlund

GÖTEBORG
1690 års bastions-
system inritat på
nuvarande karta
av Tor Hermond.

BASTIONERNA:

- 1 Gustavus Primus
- 2 Johannes Rex
- 3 Carolus IX Rex
- 4 Gustavus Magnus
- 5 Johannes Dux
- 6 Carolus Dux
- 7 Christina Regina
- 8 — " —
- 9 Carolus Gustavus Rex
- 10 Carolus XI Rex
- 11 Regeringen
- 12 Hällgårdsbastionen
- 13 Badstegubastionen
- 14 S:tus Ericus
- K Kungsposten
- D Drottningporten
- SB Stora Bommen
- LB Lilla Bommen

DYKARUTBILDNING VID ÖSS 1943

Numera utbildas inte så många tunga dykare, det nya modet sportdykare har alltmåra slagit igenom. Tung dykare, d v s med dykarhjälm, blykängor och dykardräkt, det var det enda alternativet när jag år 1943 utbildades till djupdykare. Ja, faktiskt hette det djupdykare på den tiden då man genomgått utbildningen och blivit godkänd på ett dykardjup av 40 m. Numera är detta djup för vanliga, lätta dykare en bagatell.

I början av år 1943, då jag var placerad i Göteborg, ansökte jag om utbildning till djupdykare för att så småningom bli regementsdykare, en titel som verkligen fanns! Efter noggrann undersökning av läkaren vid Nya Varvets Örlogsdepå där hjärta, lungor, sänka, blodtryck, puls och kropps-konstitution undersöktes, blev jag klassad som godtagbar. De fysiska förutsättningarna fanns alltså.

Den 22 mars 1943 ställdes kosan mot ÖSS där utbildningen skulle ske och aumålan skedde samma dag. Redan dagen därpå samlades eleverna, 17 st från Flottan och Kustartilleriet, de senare i minoritet. Vi ställdes under befäl av en dykarledare och dykarförman, dessa två var garvade dykare. Materielen uthämtades och vi fick bekanta oss på vårt nya "hem" dykarflotten där vi skulle husera under ca 2 1/2 månad. Kursen kunde ta sin början.

Första provet bestod av något som kallades "torrandning", d v s vi fick prova dräkten genom att ikläda oss denna och likaså ta av den igen. Vi hade vid detta tillfälle ännu inte tagit oss "vatten över huvudet". Jag minns när jag första gången ålade mig in i dykarklänningen och var helt klädd för dykning och det sista när täckglaset påskruvades, hur jag fick en känsla av att vara instängd i en säck, som var igenknuten. Någon slags fobi som hade ångest och beklämning över sig. Jag kändes det som om jag skulle kvävas. Svetten lackade och det var svårt att andas. I fem minuter fick man sitta och "torrandas" en veritabel mara. Det enda jag hörde var pumpens eviga "dunk-dunk".

På dykarhjälmens fanns en s k luftventil och "kiken". Ventilen sitter på höger sida av hjälmen och "kiken" är placerad snett ned till vänster. Skulle man få för mycket luft in i dräkten, så fara för uppblåsning kan förekomma, använder man sig av dessa säkerhetsanordningar för att snabbt kunna befria sig från för mycket luft. Faran finns, att man vid uppblåsning

kan flyta upp till vattenytan där man sedan ligger som en sjöstjärna utan möjlighet att kunna röra sig. Arbetar man då på större djup finns också faran att drabbas av "dykarsjukan".

Nåväl, dagen efter "torrandningen" var det redan klart för första "plumsningen". Djupet var endast 5 meter och stället var Stockholms ström alldeles utanför Skeppsholmen. Jag kände en oerhörd spänning när jag för första gången skulle gå ned i det våta elementet. "Påklädningsen" gick till så här: En mycket omständig procedur.

Först tar man på sig 2 st tjocka ylletröjor, 2 par kalsonger av tjock kvalitet, 4 par tjocka strumpor som räckte ända upp till lären och på huvudet en yllemössa. En liten kudde lägges runt axlarna så att trycket av bröstplåt och hjälm inte blir så kännbart på själva axelpartiet. Därefter tar man på sig "dykarklänningen" med hjälp av 2 kollegor på flotten. Dykaren hoppar in i övre delen av klänningen och sedan dras klänningen uppåt tills benen och fötterna är på plats. Därefter sätts bröstplåten, som håller hjälmen fast till klänningens övre del medelst vingskruvar. Skorna, så gott som helt i bly, sättes på. Dessa vägde 15 kg styck. Hjälmen passas in i sin förskruvning på bröstplåten, bröst- och ryggtackorna (15 kg st) placeras på sina platser och sist livlinan och hjälmen.

När jag stod på nedstigningslejdaren med hjälm och livlinan på ville jag helst av allt upphöra med allt vad dykning heter. Någon satte på täckglaset, ryckte i linan vilket betydde att jag skulle gå ner i vattnet. Ingen återvändo fanns, min första nedstigning i det våta elementet var ett faktum. Inga andra order var utfärdade än att jag skulle vara på botten i 30 minuter. Djupet var som sagt endast 5 meter.

Sakta skred jag ned för lejdaren pinne för pinne, rätt vad det var övergick dunkandet i ett stilla brus. Då förstod jag att jag var under vattenytan. Tidigare hade jag blundat men nu såg jag genom täckglaset bara grått, smutsigt vatten. Jag stod stilla och släppte min kontakt med den övriga världen - lejdaren. Jag försökte röra på mina ben genom att ta ett steg framåt. Detta gick mycket trögt och när jag med handen kände att jag hade gyttja till över knät, fick jag panik. Tog ytterligare ett steg framåt, vilket hade till följd att jag snubblade på en stock och ramlade framåt. Hjärtstillestånd var nära! Hjälmen åkte ned i sörjan, själv trodde jag att min sista stund var kommen. Långt om länge

kom jag på fötter igen efter ett fruktansvärt "sprattlande". Då kände jag ett ryck i linan, vilket betydde: "Hur mår Du?" Givetvis svarade jag med ett ryck som betydde: "Bara bra!" Fast egentligen mårde jag riktigt dåligt.

På samma stock, över vilken jag snavat, satt jag sedan de föreskrivna 30 minuterna. När uppstigningssignalen - 3 ryck i linan - kom, blev jag glad över att få lämna detta överkliga och att få andas frisk luft igen.

Det värsta var i början den andningssvårigheter man drabbades av. Snart blev man dock van och det var viktigt att andas rätt och spara på luften när man arbetade under vattnet.

Följande dagar dök vi på samma djup, 5 meter, för att vi skulle få de 2 dyktimmar som erfordrades för att gå vidare på större djup. På 5 meters djup skiljer sig trycket mycket ringa från trycket vid vattenytan. När vi blev litet vanare att hantera luftventil och "kiken" roades vi oss med att från 5 meters djup, genom att stänga ventilerna, likt en ballong fara upp till vattenytan och sedan sjunka ned igen när luftventilerna öppnades. På större djup är denna lek livsfarlig.

När vi gjort våra dyktimmar på 5 meter kom turen till 10 meter. Först skulle vi göra prov i en rekompresionstank. Vi fick krypa in i denna, som liknade en stor klocka eller tornet på en u-båt. Ett tryck av luft på 1 kg togs upp och det var en väldig påfrestning för öronen. Man fick hela tiden skrika och gapa för att hålla öronkanalerna öppna. Detta lufttryck motsvarade det på 10 m djup. Det kändes aldrig besvärande under vattnet, det gjorde inte ont som vid provet i rekompresionstanken. Bara vid ett tillfälle hade jag besvär med lufttrycket. Det var när jag dök på 12 meters djup som jag fick en besvärande huvudvärk helt plötsligt. Den varade ett dygn. Kanske berodde det på att jag var en smula förkyld just då. En del av dykarna fick spola sina öron ofta.

Fortfarande höll vi på att dyka på Stockholms ström. Vi hade dock fått flytta dykarflotten längre ut i farleden.

Vägen ned till botten på 10 meter tyckte jag var ändlös. När jag så kom ned spärrades vägen ofta av stenblock, skrot, timmer och annan bröte. Och så den förhatliga gyttjan. Konstigt nog kände jag mig numera lugn och kall till sinnes så fort jag kom under vattenytan. Vi fick också börja med en del undervattensarbete. Bl a fick jag vid ett tillfälle order att rensa en

dockport från wire och skrot. Detta jobb höll på att bli mitt sista då jag rev sönder dräkten så vattnet rann in. Kvickt drog jag i livlinan nödsignal - 4 ryck - och mina kamrater halade snabbt hem mig. Vattnet stod till hakan på mig och faktiskt rann det ut vatten genom täckglaset när detta öppnades. Rädd hann jag aldrig bli utan det bästa var att byta kläder och kvickt stiga ned i det våta igen.

Vid 15 meters djup inträffade det första missödet som kunde gått mycket illa om det varit på större djup. En av dykarna fick fel på sin luftventil och flöt upp till ytan med stor hastighet. Ifan hade ingen möjlighet att justera lufttillförseln. Vi drog in honom till flotten, öppnade täckglaset så luften kom ut, stängde glaset och sänkte ned honom till botten igen. Detta gjordes för att han inte skulle bli drabbad av dykarsjuka - kvävgasblåsor, som bildas i olika kroppsvävnader. Orsaken till dykarsjuka är alltid densamma - för hastig övergång från högre till lägre tryck. När vi efter en stund drog upp dykaren avkläddes han omedelbart. Vår kamrat var alldeles grå i ansiktet, ögonlocken var svarta och på hela kroppen fanns miljoner små rodnader. Det var en lindring släng av dykarsjuka som han hade fått. Han remitterades till sjukhus där han låg i 3 dagar, sedan var han ute hos oss igen för fortsatt utbildning.

På 15 meter hade vi en episod som nu är skrättretande, men för den utsatte dykaren nog så penibel.

Vi hade just börjat dagens dykning och iordningställt 2 dykarutrustningar. Av någon anledning blev det endast en dykare som skulle ned just då. Denne dykare var en härlig, skojfrisk man och som den friskus han var hoppade han i vattnet så fort han var färdigklädd. Vi pumpade luft i reglerade varv. Plötsligt fick vi 2 ryck från dykaren, vilket betydde: "Mera luft!" Pumpen ökade varvhastigheten. På nytt kom det 2 ryck och omedelbart därefter nödsignal - 4 ryck. Han halades upp genast och när vi tog av honom täckglaset var han blå i ansiktet och givetvis också arg. Sa att han inte fått en gnutta luft på de 2 minuter han varit under vattnet. Vid kontroll visade det sig att omställarhandtaget stod på "babord" i stället för "styrbord". Dykaren hade luftslangen kopplad till "styrbord", följaktligen hade pumpmanskapat pumpat luft i dykarträkten som låg kvar på flotten. Tablå!

När vi började dyka på 20 meter måste vi gå upp från botten på uppstigningstider. Om

man varit nere på 20 meter under 1 timma måste man stanna på 6 meters djup i 5 minuter och därefter på 3 meters djup i 12 minuter. Det var rätt så ansträngande att hänga i krokig arm i en lejdare.

Vid 30 meters djup råkade jag ramla ned i en gyttjegrop. Denna grop var "bottenlös", jag kravlade runt i evigheter innan jag fick någon som helst känning av fast underlag. Man form-ligen sögs fast i gyttjan, allt var gråsvart. Jag ville inte nödsignalera utan gav mig den på att jag skulle klara ut min situation. Någon radio-kommunikation fanns inte mellan dykarledare och dykare, endast livlinan. När jag inte kunde fästa blicken på något fast föremål snurrade allting runt och den gamla fobikänslan kom smygande. Jag hade svårt att hålla balansen. I en sådan situation sätts balanssinnet ur funktion. Vid 40 meter var det 2 av mina kamrater som svimmade av just denna orsak. Man kan också få en känsla av berusning, man sjunger och skrattar åt just ingenting. Vissla kan man dock inte på djup över 20 meter.

När djupproven på upptill 40 meter var klara började vi med praktiskt arbete. Det första provet var att på 12 meters djup spika ihop en trälåda. Detta kan nog vara enkelt under normala förhållanden, men försök att göra det under vattnet! Nåväl, jag tog mina träbitar, spik och hammare och begav mig gladeligen ner i djupet. Bräderna var hopbundna och jag skulle ta en efter en. Jag började lossa en av träbitarna från packen och placerade denna mellan mina ben varefter jag skulle loss göra en till. När jag tagit loss denna fick jag se den först losstagna brädan segla förbi täckglaset på väg upp till ytan. Naturligtvis skulle jag då försöka fånga denna bräda och släppte då bräda nummer två. Sekunden därefter var båda bräderna på väg upp till ytan. Ilskan fick jag gå upp för att hämta bräderna igen och av kamraternas miner att döma hade de mycket roligt. Alla hade besvär med denna form av arbete.

Under den följande tiden fick vi utbildning i skissritning av fartygsventiler, tätning av läcka, plåtslagningsarbeten, svetsning under vattnet och skärning med acetylen. Vid ett tillfälle sprängde vi ett gammalt vrak, det var ju tur att det inte var Vasa, men hon var inte påtänkt vid den tiden. En trotylladdning skulle anbringas på vraket som låg på 26 meters djup. Ett vanskligt företag som jag fick order att utföra.

När jag kom ned till botten var allt bara svart. Med ena handen krampaktigt hållande i trotylstaven, med den andra trevande mig fram mot

vraket gick jag så sakta fram mot stället där jag skulle anbringa laddningen. Efter det att jag satt fast trotylen på rätt plats, ryckte jag i livlinan för uppstigning och drogs omgående upp. Vi slöt sedan strömmen med ett batteri och en väldig vattenpelare syntes långt efter det vi hört en undertryckt knall. De andra dykarna skyndade sig att i en jolle fånga den småfisk som kom upp, det var mest abborrar som vi sedan stekte på dykarflöttens kamin. Denna utbildningstid var jobbig, kamratskapet var mycket gott och jag erhöll många vänner för livet.

Som regementsdykare fick jag rycka ut på olika uppdrag. Bl a förlorad materiel, lossa wires från propellrar, minarbetsjobb och dylikt. Långa tider utan speciella uppdrag som dykare. Ibland blev jag utlånad till Flottan för att leta rätt på övningstorpeder, räddningsövningar på sjunken ubåt m.m. Uppdragen var inte så vardagliga utan kunde med lätthet kombineras med annan tjänst.

I slutet av januari 1946 fick jag order att inställa mig på ubåten Draken, som låg på Nya Varvet. Ubåten Draken var just då västkustens dykarbärningsfartyg och hade full utrustning för bärgning. Fartygschef var kapten Ulf Trapp, sedermera chef för rederiet Saga i Göteborg. Uppdraget för mig var att medverka till att vi kunde finna och boja ut en sjunken tysk ubåt.

Den 10 maj 1945 hade fyrpersonalen på Vinga siktat en tysk ubåt liggande bi söder om fyrplatsen. På den korta masten hade en vit flagga hissats. Rapport sändes omedelbart till marin-distriktet för åtgärd. MDV sände ut minsveparen "Vinga" för assistans. Den tyska ubåten tillhörde den tyska atlantflottan och var 105 m lång (våra egna ubåtar var som mest 65 m). Den tyska ubåten var försedd med trippeltorn och var kraftigt bestyckad. Fartygschefen på "Vinga" lät den tyska besättningen stanna kvar ombord och började bogseringen in genom Vinga-hålet, med kurs Nya Varvet. I höjd med Måvholmen fick besättningen på minsveparen se besättningen på ubåten kasta sig i gummi-båtar och ro för brinnande livet från sitt fartyg. Minsveparen Vinga fick bråttom att kapa släptrossen innan ubåten sjönk till botten. Besättningen hade öppnat bottenventilerna och därmed bidragit till att fartyget vattenfylldes och sjönk. Ubåtens besättning togs om hand och internerades en tid på Nya Varvet varefter de frigavs och återbördades till Tyskland. Det var denna tyska ubåt som jag skulle medverka till att hitta.

3 st dykare från Flottan deltog också. Vi började dykningen och trodde att vi snabbt skulle finna fartyget. Så blev dock inte fallet ! Det dröjde till andra dagen då vi dök sydväst om Måvholmen på 28 m djup som vi fann henne. Vi dök med plattform som vi kunde dirigera hur som helst. Den andre dykaren och jag hade försökt att med plattformen och de starka strålkastare vi hade, få se vad vi ville se - nämligen den tyska ubåten. Mot slutet av dykningen, då vi trodde oss ha genomsökt hela området, fick vi plötsligt se en svart dörröppning. Där låg ubåten på rätt köl ! Det var en dörr som inte stängts och det svarta innandömet syntes klart avgränsat. Vi hade passerat 5 m från fartyget utan att lägga märke till det !

Stränga order fanns från mariningeniörerna att vi inte fick gå in i fartyget. Det kunde ha minerats !

Jag tog mig upp i det höga tornet till kommandoplatsen där jag hittade en kikare. Det var en praxis att lösa ting som dykarna hittade fick man behålla. Kikaren sändes upp på däck för senare studium. När jag senare studerade föremålet befanns okularen i kikaren vara helt krossade. Det var bara att kasta den i sjön. Efter tre dagars dykning, då vi bojade ut fartyget, återbördades jag åter till mitt regemente.

Ubåten togs upp på hösten 1946 och infördes till Nya Varvet där den skars ned. Allt av instrument som fanns var sönderslaget och krossat, likaså all radioutrustning. Koppar, bly och annan materiel togs tillvara. Av den stora atlantubåten var det snart ingenting kvar.

Gösta Andersson

Klart för dykning. Författaren t.v.

Mera blommor .....

På rego:

"Då eld utbryter i kasern skall dagoff alltid vara närvarande". "Då det förekommit att flera drunkningstillbud skett under badning i älven, får detta hädanefter ske på därför bestämda platser".

Kaptenen:

"Om man i striden för fosterlandet förlorar en arm eller ett ben, kan man säga att man är en hel karl !"

"På grund av onykterhet i tjänsten har jag ålagt 910 på 12:e kompaniet Andersson 15 dagars permissionsförbud !"

Löjtnanten:

"När jag säger höger om eller vänster om, skall vändningen gå så fort att jag inte märker den!"

"När vi skall hoppa ut från planet, så skall ni räkna till tre och sedan dra i snöret. Då skall fallskärmen öppna sig. Om den inte gör det, kan ni kvittera ut en ny i förrådet !"

Sergeanten:

"47:an går och ser så självbelåten ut som om han vore den enda idioten på regementet !"

"Du skall hålla lillfingret längs gevärspipan när jag kommenderar "För fot gevär"! Vad tror Du annars Du fått lillfingret till ?"

"Vad är det för ett svin som står och snyter sig i ledet ? Och med en näsduk till på köpet !"

Korpralen:

"När Ni skall ut i krig med de här nya gevären, så är det inte lönt Ni tar betäckning bakom något träd. Dessa kulor går nämligen genom både stam och beväring".

"Fy sjutton 69:an! Tuggar Du snus med öronen också? De är ju så svarta inuti så de ser ut som mungipor !"

Rapport från muséet

Ett museum blir aldrig färdigt, så även KA 4 museum. Utvecklingen av muséet går ändock framåt. Nybygget, som skall inrymma tyngre enheter såsom fordon, kanoner, radarstationer m.m., är i stort sett färdigt och installering av materielen påbörjats.

Den tredje byggnaden, s.k. "gamla markan" har börjat iordningställas och allt flyter program-enligt. När vi kommit ytterligare en bit på väg skall vi påbörja den omorganisation som skall ge oss en bättre museimiljö. Bl.a. skall vår verkstad flyttas till "gamla markan" och på nuvarande verkstaden får vi då en utställnings-avdelning av gamla uniformer och mycket annat.

Materiel, som nu finns på Nya Älvsborgs fästning, skall omhändertas och flyttas till våra lokaler. En ny avdelning, som omfattar Göteborgs kustfästningar före år 1902 skall skapas. I iordningställandet av de olika avdelningarna, som omfattar materielvård, skall detta uppställas på ett instruktivt sätt med dokumentation.

För detta arbete behöver museikommittén förstärkning av kamrater, som är duktiga på att rita och texta. Experter på alla huvudtjänster, som kan beskriva olika prylar, behöver vi också. Kom gärna ut till oss på muséet på onsdagar. Vi jobbar här mellan kl 09.00 till omkring kl 15.00. Tag gärna med Dig en smörgås, en lättöl och kaffe bjuder muséet på. Välkomna!

Gustav Lundberg

Upprop 1

Årsmöte avhålls onsdagen den 25 april kl 18.00 i Bohussalen. Gemensam middag serveras efter mötet på officersmässen. Fv. kommer någon form av underhållning att ske under middagen. **Möt upp både manliga och kvinnliga medlemmar !**

Anmälan senast den 20 april per tel: 69 21 82 eller 69 27 28, tjänstetid.

Upprop 2

Känsödagen avhålls lördagen den 7 juli. Avresa från KA 4 hamn kl 09.15. Parkering kan ske i hamnområdet. Vakten anvisar. Beräknad återkomst till KA 4 hamn kl 15.30. Lunch till självkostnadspris kan erhållas. Anmälan före den 24 juni per tel: 69 27 40, tjänstetid (CKA 4 sekr) eller tel: 29 05 46. Efter den 24 juni per tel: 69 23 08, 69 23 09 eller 69 23 10, tjänstetid. Sista dagen för anmälan 1 juli. Vänligen uppge antal deltagare samt önskemål om lunch. **Hjärtligt välkomna !**

Upprop 3

Resa i Söderled

Vi har erhållit en inbjudan att besöka KA 2 kamratförening den 12 - 13 maj. Kamratförbrödning på lördagskvällen och övernattning på Rosenholm. Avresa med buss från KA 4 på lördagen den 12 maj kl 08.00. Kaffe på termos och tilltugg medtages då vi rastar under vägen. Beräknad tid för framkomsten kl 14.00. Återresa söndagen den 13 maj omkring kl 14.00 med beräknad ankomst till KA 4 kl 19.00. Max 40 personer kan följa med. Anhörig får medfölja. Eftersom det är begränsat antal så gäller regeln "först till kvarn". Ring Georg Gustavsson på tel: 69 21 82, tjänstetid, så fort som möjligt och senast den 20 april. Deltagare erhåller program vid avresan.

Upprop 4

De Svenska Militära Kamratföreningarnas Riksförbund, DSMKRF, inbjuder till sommarresa till Finland i juli 1990. Samling den 7 juli kl 17.00 vid Vikingsterminalen, Stadsgården i Stockholm. Kl 18.00 avseglar m/s Olympia med kurs Helsingfors. Program erhålles vid embarkeringen. I korthet så blir det visning av Sveaborg, besök i Runebergs i Borgå, föredrag om slagen vid Svensksund, besök på Finska Flottan

med många aktiviteter, middag med dans ombord under skärgårdsnavigering, besök i Anjala, Värälä, St Mickel, Lathi och mycket annat. Återfärd från Helsingfors 10 juli kl 18.00 med ankomst Stockholm 11 juli kl 09.00.

Kostnad per deltagare: Kr 1.800:- för förläggning på sommarhotell, Kr 1.700:- för förläggning på vandrarhem och Kr 1.600:- för förläggning på kasern. I priset ingår båtresa t/r, samtliga måltider ombord, lunch på Sveaborg och kvällskryssning den 9 juli med middag. Lunch under bussresa den 10 juli ingår ej. Reseledare medföljer.

Anmälan skall vara arrangören tillhanda senast den 15 april och sker genom inbetalning av anmälningsavgiften Kr 250:- till postgirokonto 385152-4. Ange på inbetalningskortet "DSMK-RF Svensksund" och vilket förläggningssalternativ som önskas. Resterande belopp inbetalas på samma postgirokonto senast den 1 juni. Vid återbud före nämnda datum återbetalas Kr 150:- av anmälningsavgiften.

Upplysningar om resan per tel: 08-755 57 02, *V. Frithz*

Veteraner 1990

Henry Edvardsson
Axel Friman
Ingvar Svanbo
Christer Sudow
Peder Uggla

Nålarerna utdelas vid årsmötet.

Nya medlemmar

Fredrik Ekman, Lidingö
Lennart Lindgren, Landvetter
Rune Nilsson, Hisings-Backa
Carlo Sjöberg, Göteborg
Nils Thorwaldson, Saltsjö-Baden

In Memoriam

Följande dödsfall har kommit till styrelsens kännedom 89/90:

Stig Hultin, Borås
Arthur Magnusson, Stockholm
Gösta Björck, Askim
Gunnar Karlsson, Nol
Ernst Törnbrink, Göteborg

Frid över medlemmarnas minne !

Sverige är säkert

En ynkelig visa jag önskar att sjunga
i världskrigets skugga med tankar så tunga
Det var under kriget, som alla vet
när som vi försvarade vår neutralitet

I sol och i grönska bland blommor och sippor
där ute i skärgår'n bland kobbar och klippor
ett kompani landstorm fick sin position
de stod där på vakt med en gräslig kanon

De öva sig flitigt allt med den kanonen
de sköt så det braka och gruvlig var tonen
Fast skotten var lösa de halvt skrämde ihjäl
på halvmila omkrets var eviga själ

En löjtnant de hade - reservbefälsutbildad
som av att leka krig blivit alldeles förvildad
Han tänkande blickar över böljorna ut
väntande fienden varenda minut

Så kom det en morgon helt dimmig och kylig
löjtnanten sågs syssla med utkik och dylikt
men bäst som han står där, vad får han väl se
ett pansarskepp i dimman - ja jäklar i de'

Då skvatt det till uti krigarebarmen
böljande gjorde han lysringsalarmen
Alla som sov ur sömnen de spratt
Kaptenen fråga: "Hur är det fatt?"

Löjtnanten genast var klar med rapporten
"Det kommer ett slagskepp av svåraste sorten,
med trettio knops fart in mot land och vår ö
den måste vi skjuta i sank eller dö!"

Nu blev det liv, man bemanna kanonen
man började skjuta och hög var nu tonen
dubbelt så gräslig som förut den vart
Dimman var tjock, man såg ej så klart

Man siktade hårfint och sköt utav attan
fienden tycktes sig hålla på mattan
För skeppets kanoner var tysta och still
"Det är bara krigslist" skrek löjtnanten till

Men solen den började sakta att stiga
lyste på vattnet och på dem som kriga
dimman sig lättade undan och vek
löjtnantens kind plötsligt blev blek

Ty vad fick han skåda Ni knappast kan gissa
dom vid kanonen började fnissa
Det slagskepp de trott sig skjuta uppå
det var bara en bergknalle skrovlig och grå

Tänkvärda exempel hur lätt det går att lura sig själv

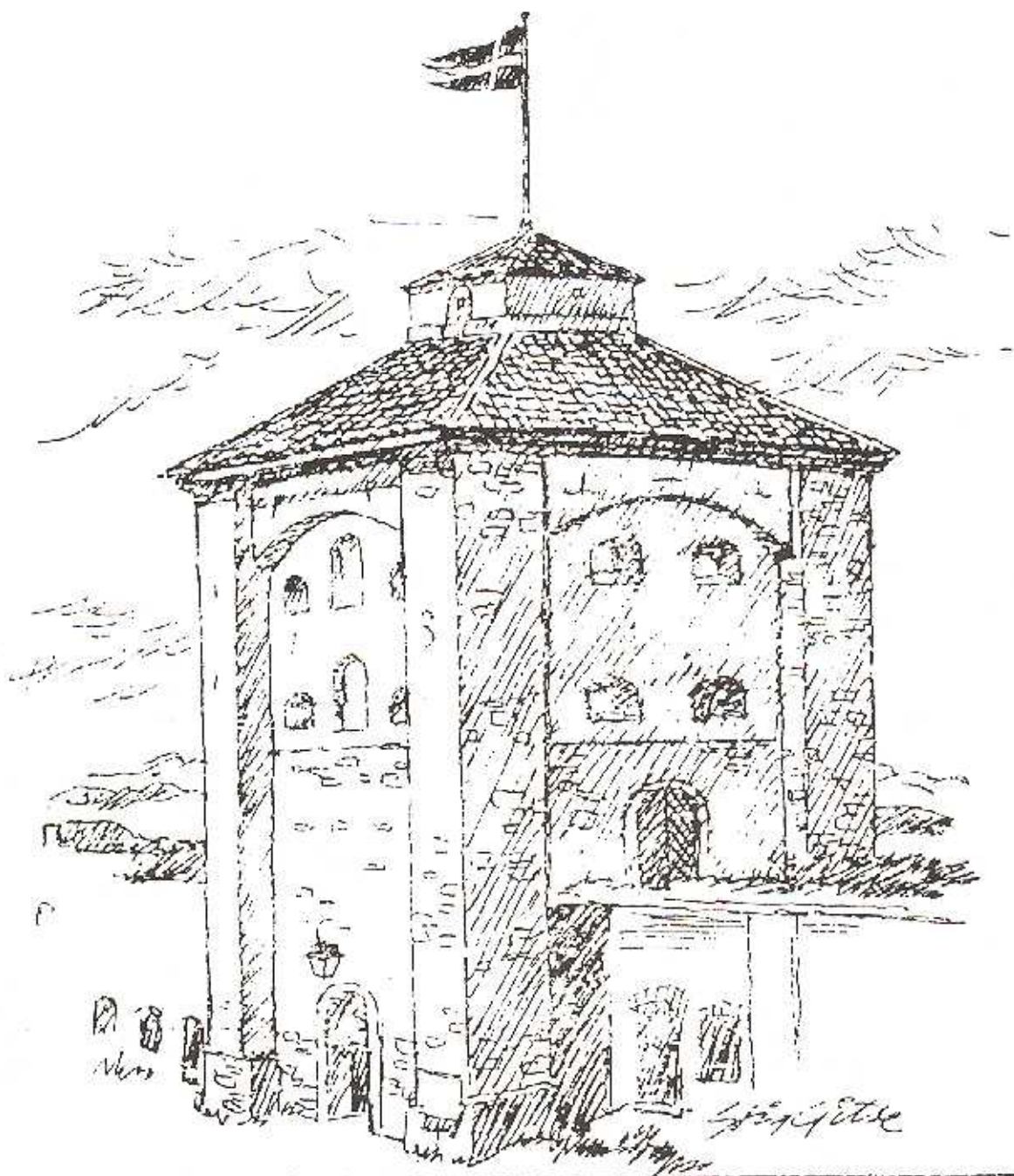
I en gångtunnel i New York råkade en yngre man stöta till en stor neger som han passerade. Efter några steg upptäckte den yngre mannen att hans armbandsur var borta. Han blev tvärilsk och utan betänkligheter rusar han efter den färgade mannen, griper denne i armen och ryter: "Ge hit klockan!" Negern ger den yngre mannen sin klocka varefter båda försvinner åt var sitt håll. När den yngre mannen kommer hem finner han sin egen klocka liggande på köksbordet.

En annan skröna, fast mera vardaglig, handlar om damen som kom in på ett café där hon beställer en kopp kaffe och en masarin. Det fanns mycket folk i cafét och därför dåligt med sittplatser. Till slut fick damen en plats vid ett litet bord där det förut satt en man. Hon sätter sin kopp på bordet och går därefter och hänger av sin kapp. När hon sedan kommer tillbaka till bordet upptäcker hon att någon tagit ett stort bett i hennes inköpta masarin. Mannen, som sitter vid samma bord, läser lugnt sin tidning. Damen tycker sig dock se att han har en liten smula på läppen. Damen säger ingenting, bryter bort det förargliga bettet och äter upp resten. Efter en stund lägger mannen ifrån sig sin tidning, reser sig och tittar samtidigt storögt på damen vid sitt bord. Han säger dock ingenting utan går bort och köper sig en ny masarin, ställer denna på bordet där damen sitter och går därefter på toaletten.

Damen tvekar ett ögonblick, men sedan far skam i henne. Raskt biter hon ett stort bett i mannens masarin, varefter hon snabbt tar på sig kappan och skyndar iväg från cafét. Väl hemma finner hon sin egen orörda masarin i sin handväska.

Av dessa exempel förstår var och en hur lätt det är att misstänkliggöra andra.

GA

KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG